Bijgaand de opmerkingen van de accountant bij de PB.

Onderwerp: RE:begroting

Hierbij een reflectie op de begroting.
Zoals besproken, vooral gericht op een aantal kernpunten.

Begroting 2024

- In de begroting 2024 zijn goede verbeterstappen gezet. De informatie is overzichtelijker, inhoudelijker, logischer en geeft een betere context. Een mooi succes ook van de adviescommissie.
- Een behoorlijk aantal opmerkingen bij de begroting 2023 zijn opgepakt en verwerkt.
- Begroting heeft 425 bladzijden. Dat is 10% minder dan 2023.
- De paragraaf Grondbeleid voldoet nu aan de (minimale) wettelijke eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording.
- Grondexploitatie Leidsche Rijn: uit de begroting blijkt niet wat met de robuuste posten gebeurt.
- Deze begroting toont aan dat de keuze van de adviescommissie om nu in te zetten op verdere verbeteringen met betrekking tot de informatievoorziening en het budgetrecht van de raad bij het MPR en de investeringen een juiste keus is.

- Het veruit belangrijkste thema is, zoals bij de zomersessie ook aan de orde kwam: ambities scherper prioriteren, beter koppelen aan de beschikbare uitvoeringscapaciteit, integraal blijven afwegen en keuzes maken. Dit wordt ook wel diverse keren genoemd in de begroting 2024 en er wordt ook naar het zoeken van balans tussen geld, capaciteit en taken verwezen bij de voorjaarsnota 2024 (in 2025). Ook innovatie is belangrijk en benoemd. En dit is een belangrijk thema mede gelet op de krappe arbeidsmarkt en realisatie van de ambities in de begroting. Mijns inziens is belangrijk dat de gemeenteraad nadrukkelijk stilstaat bij en wellicht een richtinggevende discussie voert over de ‘stapeling’ aan opgaven, ambities en taken en dat zij het college ondersteunen, motiveren en verder aanzetten hier concrete stappen in te zetten en met voorstellen te komen.

Hieronder geef ik in getallen aan waarom dit het verreweg belangrijkste thema is. In de bijlage is de uitgebreide informatie opgenomen. De optelsom van taken, opgaven en ambities is gigantisch groot en fors hoger dan afgelopen jaren (vanaf 2017 geanalyseerd).

Investeringsagenda

De materiële vaste activa is vanaf 31 december 2017 tot en met 31 december 2022 (5 jaar) met 261 miljoen Euro toegenomen. Dat is gemiddeld 52 miljoen Euro per jaar. Over de periode 2023 tot en met 2027 (5 jaar) neemt de materiële vaste activa met 862 miljoen Euro toe en bedraagt op 31 december 2027 naar verwachting bijna 2,7 miljard Euro (31 december 2022 is dit 1,8 miljard Euro). Dat is gemiddeld 172 miljoen Euro per jaar. Ruim 3 keer zo veel als gemiddeld afgelopen 5 jaar. En dit is overigens bijna een verdubbeling ten opzichte van het niveau van 2022. In dat jaar nam de materiële vaste activa met 93 miljoen Euro toe.

Voorraden grondexploitatie

In met name 2024 zijn hoge investeringen in de voorraad gronden en hoge verkoopopbrengsten geraamd. De afgelopen 5 jaar werd gemiddeld 159 miljoen Euro per jaar in de voorraad gronden geïnvesteerd. Voor 2024 is een investering van 206 miljoen Euro geraamd. De (verkoop)opbrengsten waren afgelopen 5 jaar gemiddeld 106 miljoen Euro per jaar. Voor 2024 is een (verkoop)opbrengst

van 187 miljoen Euro geraamd. De geraamde investeringen en (verkoop)opbrengsten voor de jaren vanaf 2025 zijn niet in (het openbare deel van de) begroting opgenomen.

Vooruitontvangen voorschotten/nog te besteden op specifieke uitkeringen (SPUK's)
Het aantal SiSa-regelingen/specifieke uitkeringen is fors toegenomen de afgelopen jaren. Ter indicatie: 2019; 12 regelingen, en in 2022; 66 regelingen. In de jaarrekening 2022 is de post vooruitontvangen voorschotten/nog te besteden op specifieke uitkeringen ten opzichte van 2021 toegenomen met 31 miljoen Euro. 31 december 2022 moet in totaal nog 127 miljoen Euro aan ontvangen specifieke uitkeringen worden besteed (was 31 december 2017 in totaal 22 miljoen Euro). Aandachtspunt is de uitvoering van de betreffende specifieke uitkeringen. Dit vraagt veel capaciteit en het risico is reëel dat de inzet voor deze specifieke doelen, opgaven en projecten ten koste gaat van de eigen ambities en opgaven. De vele en sterk toegenomen specifieke uitkeringen en taken vanuit het Rijk kannibaliseren dan de eigen ambities en opgaven.

In de geprognotiseerde balans is overigens geen rekening gehouden met een toename van ontvangen specifieke uitkeringen of forse inzet van deze middelen. Op pagina 336 is de post overlopende passiva (boekjaar 2023 t/m 2027) voor een gelijk bedrag van € 151 miljoen Euro opgenomen en is geen rekening gehouden met een (eventueel) oplopende bestedingsplicht op specifieke uitkeringen of daling door inzet van deze middelen.

Aanwending reserve
Vanaf 2017 zijn de reserves bij de gemeente Utrecht toegenomen. Dat is zonder de robuuste posten ongeveer 80 miljoen Euro. In de jaren 2023 en 2024 is juist een stevige afname van de reserves begroot. De reserves zijn 31 december 2024 ten opzichte van 2022 met 151 miljoen Euro miljoen gedaald. De jaren daarna blijven de reserves constant of dalen deze zeer beperkt. Belangrijkste aanwending zit op de algemene dekkingsreserve (80 miljoen Euro in 2023, 40 miljoen Euro in 2024). Blijvend aandachtspunt is de daadwerkelijke besteding van de reserves. Deze is voor 2023 geraamd op 101 miljoen Euro en voor 2024 op 50 miljoen Euro.

Voorzieningen
Voorzieningen nemen toe van 71 miljoen Euro per 01-01-2023 naar 180 miljoen Euro per 01-01-2028. Belangrijkste toename heeft betrekking op de egalisatievoorzieningen onderhoud.
Voor dergelijke voorzieningen geldt als stelregel dat lasten gelijkmatig over de jaren worden verantwoord, onderhoudslasten worden geëgaliseerd. Daarbij valt op dat de toename van 2025 t/m 2027 constant is opgenomen in de begroting. Vraag is of dit passend is bij de realisatie van groot onderhoud (ten laste van de voorziening) en of het plan passend is bij de uitvoeringskracht van Utrecht. Er wordt gespaard, maar kan het ook worden uitgevoerd?

Begrote lasten in de begroting (= spiegel van de taken en opgaven)
Het kostenniveau 2024 stijgt met 15% ten opzichte van 2022. Totaal 258 miljoen Euro hoger. De lasten gaan voor het eerst over de 2 miljard Euro heen. In de jaren 2017 tot en met 2021 bedroegen de gerealiseerde lasten ongeveer 1,5 miljard Euro. In 2022 stegen de lasten naar 1,75 miljard Euro. In 2024 wordt een lastenniveau van 2 miljard Euro verwacht. Dat is circa 30% meer dan 1,5 miljard Euro. Deze toename van lasten is uiteraard een spiegel van veel meer activiteiten en opgaven en dus inzet van capaciteit. Voor een aanzienlijk deel vanuit het Rijk.

Leningen
Er wordt volgens de begroting fors geïnvesteerd, de reserves worden aangewend en de lasten van activiteiten stijgen harder dan de inkomsten, dan is er veel aanvullende financiering nodig. En dat blijkt ook uit de begroting, want de schulden nemen toe van 926 miljoen Euro per 31 december 2022 naar 2 miljard Euro in 2026. Daar waar de schulden afgelopen 5 jaar met in totaal 51 miljoen Euro daalden, is een stijging van bijna 1,1 miljard Euro in 4 jaar wel heel erg veel en realistisch?

Kengetallen
Gezien bovenstaande is het niet wonderlijk dat de kengetallen sterk ‘verslechteren’ komende jaren. De netto schuldquote geeft een stijgende lijn richting de 115% in de begroting 2026. Voor 2024 op 90% (grenswaarde toezichthouder < 90% is goed). Over 2022 is ongeveer 50% van de jaarschijf aan investeringen gerealiseerd. Bij het doortrekken van deze realisatie zal de werkelijke schuldquote ruim lager uitkomen (conform afgelopen jaren).